

Memoriál docenta Egonu Gyarmathyho ukázal, že skutočne na každom plemenníkovi záleží

Foto: Patrícia Dolešová, Roľnícke noviny

Rok 2021 je rokom, podobne ako rok 2020, atypickým. Napriek číhajúcej pandémie COVID-19 sa postupne život vracia do „zabehaných“ koľají. A chovatelia hospodárskych zvierat vedia, že bez kvalitného plemenného materiálu nemôžu počítať s vyššou produkciou mlieka, vyššími prírastkami, či vyššou produkciou vajec, ale ani s lepšími reprodukčnými ukazovateľmi. Aj toto bolo jedno z pravidiel, ktoré nás docent Egon Gyarmathy ma svojich hodinách naučil. A my ani po ôsmich rokoch nezabúdame na nestora ovčiarstva a koziarstva. Keď by bol dnes medzi nami, určite by každý deň „bojoval“ za chovateľov oviec a kôz a hľadal riešenia dnešnej zložitej situácie.

Memoriál jedinečného človeka

Docent Egon Gyarmathy sa narodil 24. marca 1934 v malej Oravskej dedinke Veličná, v rodine notára. Matka pochádzala zo starej zemianskej rodiny Zátureckých s rodokmeňom známymi od 11. storočia. Tvrdé prírodné podmienky Oravy ho pripravili na život, v ktorom ho sprevádzala láska ku zvieratám, nebojnosť presadzovať svoje názory, celoživotná túžba po získaní nových vedomostí, dobrosrdečnosť, skromnosť, či ochota pomáhať druhým a „workoholizmus“. Práve vďaka práci poznal každého významného chovateľa oviec a kôz na Slovensku, získaval kontakty v zahraničí, úzko spolupracoval s domácimi odborníkmi z univerzít a výskumných ústavov, ale aktívne komunikoval aj z významnými osobnosťami z Českej republiky, Poľska, Maďarska, Chorvátska, Ruska...dokonca až z Kórei. Kto mal možnosť pracovať s ním a bližšie ho poznať, zistil, že pod prísnu „maskou“ sa skrývalo šľachetné srdce. Celý život venoval chovu oviec a kôz, bol výnimočným odborníkom. Do posledných dní bol aktívny, denne komunikoval s chovateľmi, sledoval dianie doma i v zahraničí, radil, bol aktívnym nielen v Slovenskom zväze chovateľov, či vo Výberovej komisii pre chov oviec a kôz pri Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ale svoje vedomosti ďalej posúval aj prostredníctvom ďalších organizácií, ktoré boli aktívne v oblasti rozvoja vidieka. Na prínosy tohto jedinečného odborníka a významného človeka by nám nestačili stránky vydania Roľníckych novín. Práve preto, aby sme nezabudli na odkaz tohto výnimočného človeka, prínos pre chovateľstvo, prínos pre našu krásnu vlasť, každý rok organizujeme memoriál pod názvom Memoriál docenta Egonu Gyarmathyho.

9. ročník memoriálu docenta Egonu Gyarmathyho

Tradične na konci mesiaca august hodnotíme už roky plemenných capkov. Od roku 2013 sme však založili novú tradíciu, tradíciu počas konania medzinárodnej poľnohospodárskej výstavy Agrokomplex, tradíciu memoriálu docenta Egonu Gyarmathyho. Prvý ročník sme zorganizovali pol roka po pohrebe docenta a od roku 2013 sme nepretržite každý rok zorganizovali podujatie, na ktorom sme si vždy pripomenuli odkaz tohto jedinečného odborníka a výnimočného človeka. A tak aj v roku 2021, kedy sa už druhýkrát počas posledných dvoch rokov nekonala

výstava Agrokomplex z dôvodu pandémie koronavírusu, sme zorganizovali hodnotenie plemenných capkov a stretnutie koziarov. Rok 2021 bol výnimočný aspoň tým, že tentokrát sme na výstavisku neboli sami, ale spolu s nami tu boli aj ďalšie chovateľské zväzy ktoré prezentovali svoje výsledky a využili možnosť stretnúť sa a propagovať svoju činnosť. A aký bol priebeh memoriálu tento rok? V piatok ráno, 20. augusta 2021 bol prísun capkov na výstavisko Agrokomplex do časti vyhradenej pre živočíšnu výrobu. Do katalógu na nákupný trh sa nakoniec dostali len traja chovatelia, ktorí splnili podmienky a ich účasť bola odobrená ZCHOK. Prvýkrát v histórii nákupných trhov sme nemali možnosť na nákupnom trhu hodnotiť plemenníka plemena biela koza krátkosrstá. Traja chovatelia, ktorí pripravovali zvieratá na nákupný trh plemenných capkov pripravili plemenníkov plemena Anglonubijská koza, Alpínska koza a Hnedá koza krátkosrstá.

A ako to nakoniec skončilo? Na nákupný trh sa z pôvodných 5 capkov nakoniec dostali len štyria, a to dvaja plemena Anglonubijská a dvaja plemena Alpínska koza. Celkove na nákupnom trhu boli teda štyria capkovia od dvoch chovateľov. Prísun zvierat na výstavisko bol od 8:00 hod do 9:00 hod, následne boli zvieratá označené a ustajnené v pripravených boxoch a potom boli komisionálne prevážané (váhu zabezpečil aktívny člen Ústrednej odbornej komisie pre chov oviec a kôz, dlhoročný predseda hodnotiacej komisie Ing. Peter Bernát, za čo mu aj touto cestou ďakujem), pretože každý cap musí dosiahnuť minimálnu živú hmotnosť v piatich mesiacoch. V prípade alpínskych capkov bola váha bez problémov splnená, v prípade dvoch capkov plemena Anglonubijská koza bola požiadavka na živú hmotnosť capkov vyššia, keďže išlo o hodnotenie starších zvierat. Alpínskych capkov predviedla chovateľka pani Eliza Simon, obidvaja boli línie NEMO. Išlo o polosúrodencov. Prvý cap s identifikačným číslom SK 3561947 sa narodil 11. marca 2021, jeho živá hmotnosť bola 36,7 kg pri kontrole hmotnosti na výstavisku. Capko pochádzal z trojpočetného vrhu, jeho matka na prvej laktácii nadojila po prepočítaní na normovanú laktáciu 1 100,76 litrov mlieka. Druhý capko, polobrat, mal živú hmotnosť v deň hodnotenia 35 kg, podobne ako jeho polosúrodenec pochádzal z trojčiat, jeho matka však na prvej laktácii nadojila po prepočte 900,61 litrov mlieka. Obidvaja získali za hodnotenie exteriéru 20 bodov, a tak obidvaja po sčítaní bodov za pôvod, mliekovú úžitkovosť a exteriér získali z maximálneho počtu 100 bodov 95, a tak výsledná trieda bola Elita rekord, čiže obidvaja získali najvyššie možné zatriedenie. Druhým chovateľom, ktorý predviedol capkov na nákupný trh, bol pán Maroš Medvedík. Prvý cap línie WAYWARD sa narodil 18. februára 2020, mal hmotnosť na výstavisku 48 kg. Capko pochádzal z dvojčiat a jeho matka mala na prvej laktácii po prepočte na normovanú laktáciu 789,71 litrov mlieka. Cap pri predvádzaní získal od členov výberovej komisie za exteriér 16 bodov, a tak s celkovým ziskom 79 bodov bol zatriedený do výslednej triedy Elita A. Jeho brat, narodený o rok skôr 10. februára 2019, mal v deň hodnotenia v Nitre 64 kilogram. V jeho prípade komisia rozhodla, že exteriér je bezchybný a tak z 20 bodov získal maximum. Celkový počet bodov za pôvod, mliekovú úžitkovosť matky a za exteriér bol 78, a tak výsledná trieda aj u tohto zvieratá bola Elita A. Pri výbere šampióna výstavy teda komisia vyberala víťaza len z prvých dvoch predvedených jedincov. Po krátkom zhodnutí sa komisia zhodla, že víťazom nákupného trhu a šampiónom výstavy stal cap plemena Alpínska koza, katalógové číslo 2, s identifikačným číslom SK 3561947, línie NEMO narodený 11. marca 2021 chovateľky Eliza Simon. Chovateľka získala od usporiadateľov, teda od Slovenského zväzu chovateľov, pohár a diplom.

Podujatie, teda memoriál docenta Egona Gyarmathyho, pozostával z dvoch podujatí, z hodnotenia plemenných capkov a zo stretnutia chovateľov, ktoré sa uskutočnilo po nákupnom trhu v čase od 11:00 hod do 14:00 hod. Stretnutie chovateľov sa už tradične uskutočnilo v priestoroch hlavnej budovy Agrokomplexu štátny podnik. Počas troch hodín sme spolu prediskutovali problémy v chove kôz, možnosti riešenia, ale aj ďalšiu stratégiu. Hlavnými organizátormi tejto časti bola pani Mgr. Anka Hamerlíková a pán Ján Baláž. Diskutovali sme aj o mladých chovateľoch a spôsobe, ako „pritiahnúť“ mladých ľudí k chovateľstvu. Vynikajúce mliečne výrobky (rôzne druhy syrov) prezentovala pani Ing. Petra Pajasová.

A čo dodať na záver? Chov kôz je jedným z odvetví, ktoré má perspektívu, nielen u nás, ale v celej Európe či na svete. Dosiahli sme v minulosti vynikajúce výsledky, zvyšovali sa počty kôz a „nabehli“ sme na prípravu kvalitných plemenníkov. V posledných rokoch sa však situácia v sektore (a nielen v tomto) zhoršuje. Vidíme to aj na počte pripravovaných plemenníkov, na stagnujúcom počte aktívnych šľachtiteľských chovov kôz.....problémov v chove kôz je skutočne neúrekom. Napriek tomu alebo práve preto, je potrebné chov kôz zachovať a rozširovať. Bez kvalitného plemenníka totiž žiadny chovateľ nedosiahne stabilné výsledky v chove.

Chcem teda v prvom rade chcem všetkým chovateľom, ktorí pripravovali zvieratá na nákupný trh, ale aj tým, ktorí si kupujú plemenných capkov a tak rozširujú kvalitný plemenný materiál v chovoch na Slovensku. Vyprodukovať kvalitného capka nie je jednoduché, je to nielen finančne, ale aj časovo náročné a je to „beh na dlhé trate“. Ďakujem členom Slovenského zväzu chovateľov, členom Ústrednej odbornej komisie pre chov oviec a kôz, ktorých som vyššie v článku menovala, ďakujem súčasnému vedeniu SZCH za prácu, ktorú vykonáva pre chovateľov a tých, ktorí majú záujem o chov zvierat. Ďakujem tradičnému partnerovi našich podujatí, Roľníckym novinám za propagáciu, vďaka patrí kolegom z Farmárskej revue, ktorí si vždy nájdu čas a propagujú naše podujatia a približujú tak divákovi Slovenskej televízie skutočné dianie v poľnohospodárstve na Slovensku. Moje poďakovanie patrí súčasnému vedeniu štátneho podniku Agrokomplex a kolegom z národného výstaviska Agrokomplex za spoluprácu a ústretovosť. Ďakujem MVDr. M. Oberfrancovi za prístup k chovateľom, jeho odbornosť a porozumenie. Ďakujem vedeniu PS SR, š. p. a pracovníkom, ktorí nám pomáhajú so spracovaním podkladov a prípravou katalógov na hodnotenie a ďakujem šľachtiteľom zo ZCHOK (organizácie, ktorú sme zakladali v deväťdesiatych rokoch) za ich prácu pre chovateľov kôz. Ďakujem hlavnému sponzorovi podujatia, skupine RABBIT Trhový Štěpánov a.s. za podporu a občerstvenie počas podujatia. A ďakujem všetkým, ktorí sa podujatia zúčastnili a všetkým, ktorí zachovávajú priazeň domácej produkcii, kupujete kvalitné domáce slovenské výrobky. Lebo o to ide, výsledkom mravenčej práce chovateľov produkcia kvalitných domácich potravín pre nás, spotrebiteľov. A verím, že sa s mnohými stretne o rok na 10. ročníku memoriálu v Nitre.

Mgr. Ing. Jarmila Dubravská, PhD., predsedníčka Ústrednej odbornej komisie pre chov oviec a kôz, Slovenský zväz chovateľov